



## СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен **“доктор”** по: област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, научната специалност Икономика и управление (селско стопанство)

**Автор на дисертационния труд:** Йон Арифи, докторант на самостоятелна подготовка, към катедра „Икономика“ при Аграрен университет, гр. Пловдив

**Тема на дисертационния труд:** „Мерки за опазване на околната среда в общата селскостопанска политика на Европейския съюз“

**Рецензент:** доц. д-р Росица Петрова Белухова-Узунова, Аграрен Университет-Пловдив; област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност Икономика и управление (селско стопанство), определена за член на научното жури със заповед № РД-16-559/29.04.2026 год. от Ректора на АУ.

### **1. Актуалност на проблема.**

Представеният дисертационен труд е посветен на актуална и значима научна проблематика, свързана с екологичните измерения на Общата селскостопанска политика (ОСП) на Европейския съюз и ролята ѝ за устойчивото развитие на земеделието. Темата придобива особена важност в условията на задълбочаващи се климатични промени, загуба на биоразнообразие, деградация на природните ресурси и необходимост от преход към устойчиви агрохранителни системи.

Докторантът разглежда ОСП не само като инструмент за подпомагане на селскостопанското производство, но и като механизъм за интегриране на екологични и климатични цели в развитието на селското стопанство. Изследването е актуално както от научна, така и от практическа гледна точка, тъй като анализира развитието, ефективността и въздействието на екологичните мерки в рамките на ОСП в контекста на Европейската зелена сделка и стратегията „От фермата до трапезата“ и Стратегията за биоразнообразието.

### **2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.**

Целта на дисертационния труд е ясно формулирана и е насочена към извършване на цялостен и критичен анализ на екологичните мерки и инструменти, въведени чрез реформите на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз, както и към оценка на тяхната роля за насърчаване на устойчиви земеделски практики и опазване на околната среда.

Поставените задачи са логически обвързани с целта на изследването и позволяват последователно изграждане на анализа. Те включват изследване на теоретичните основи на устойчивото развитие, проследяване на историческата еволюция на ОСП и екологичните мерки в нея, анализ на връзката между икономическите и екологичните показатели на земеделието, оценка на агроекологичните индикатори и изследване на ролята на биологичното земеделие в устойчивото развитие на ЕС.

Методологичната рамка е добре подбрана и съответства на характера на изследването. Използван е подход, съчетаващ качествени и количествени методи – литературен преглед, исторически, сравнителен и описателен анализ, метод на абстракцията, статистически и иконометрични методи, корелационен и регресионен анализ, както и анализ на вторични данни от Eurostat, OECD, EEA, FADN и Европейската комисия. Използваният инструментариум позволява постигането на надеждни и аргументирани научни резултати.

### **3. Онагледеност и представяне на получените резултати.**

Дисертационният труд е структуриран логично и последователно. Състои се от увод, четири глави, заключение, препоръки и списък на използваната литература с общ обем 209 страници.

Резултатите са представени ясно и аналитично чрез таблици и фигури, които допринасят за по-добрата визуализация и интерпретация на изследваните процеси и зависимости. Емпиричната част е добре структурирана и съдържа сравнителни анализи, статистически оценки и интерпретации на връзките между икономическите и екологичните показатели в селското стопанство на държавите членки на ЕС.

### **4. Обсъждане на резултатите и използвана литература.**

В първа глава е извършен теоретичен анализ на устойчивото развитие, устойчивото управление на природните ресурси и глобалните екологични предизвикателства. Разгледани са различните интерпретации на устойчивостта, принципите и компонентите на устойчивото развитие, както и ролята на земеделието и агробизнеса в контекста на екологичната трансформация.

Втора глава проследява историческата еволюция на Общата селскостопанска политика на ЕС и анализира основните реформи, свързани с интегрирането на екологичните мерки в политиката. Особено внимание е отделено на реформите от 1992 г., Agenda 2000, реформата „Фишлер“, Health Check, „позеленяването“ на ОСП и новата ОСП 2023–2027. Анализирана е трансформацията на екологичните инструменти и тяхната роля за устойчивото развитие.

Трета глава съдържа емпиричен анализ на връзката между икономическите и екологичните показатели на селското стопанство в държавите членки на ЕС. Изследвани са зависимостите между дела на селското стопанство в БВП, Environmental Performance Index (EPI) и агроекологичните показатели. Анализирани са влиянието на минералните торове, пестицидите и енергията върху околната среда, както и ролята на агроекологичните мерки в рамките на ОСП.

Четвърта глава е посветена на биологичното земеделие и неговото значение за устойчивото развитие в ЕС. Разгледани са институционалната подкрепа, пазара на биологични продукти, стратегиите на ЕС за биологично производство и връзката между Зелената сделка и подкрепата за устойчиви земеделски практики.

Използваната литература включва 230 литературни източника, научни публикации, европейски стратегически документи, нормативни актове и доклади на международни организации, което свидетелства за добро познаване на теоретичната и практическата рамка на изследването.

### **5. Приноси на дисертационния труд**

Приемам представената справка за приносите на докторанта в дисертационния труд,

като от тях могат да се открият следните:

### **Научно-теоретични приноси:**

- Оценка на еволюцията на Общата селскостопанска политика- Съществен теоретичен принос представлява систематизирането на реформите на Общата селскостопанска политика през призмата на устойчивото развитие. Дисертацията показва как последователните реформи отразяват постепенно променяща се парадигма – от подкрепа, ориентирана предимно към производителността, към политически инструмент, в който екологичните измерения са все по-силно интегрирани.
- Разширяване на Индекса за екологична ефективност в аграрния контекст- Изследването адаптира и прилага рамката на Индекса за екологична ефективност за оценка на устойчивостта на селското стопанство в държавите – членки на Европейския съюз. Това представлява едновременно методологичен и теоретичен принос, тъй като свързва екологичните показатели на макрониво със секторните характеристики на селското стопанство и позволява международна съпоставимост на екологичните резултати.

### **Научно-приложни приноси:**

- Емпирична оценка на аграрните и екологичните резултати в Европейския съюз. Въз основа на сравнителен статистически анализ дисертацията предоставя емпирични доказателства за връзката между икономическите резултати на селското стопанство и екологичното състояние в страните от Европейския съюз. Получените резултати създават количествена основа за формулиране на политики, като показват, че държавите с по-висока степен на технологично внедряване и агроекологична интеграция постигат по-добри екологични показатели, без това да води до компромис с производителността.
- Оценка на ефективността на екологичните инструменти на Общата селскостопанска политика. Изследването извършва системна оценка на агроекологичните мерки, екологичните схеми и интервенциите в областта на биологичното земеделие в рамките на различните програмни периоди на Общата селскостопанска политика (2014–2020 г. и 2023–2027 г.). Установени са несъответствия между замисъла на политиките и тяхното практическо прилагане, като са формулирани конкретни препоръки за повишаване на ефективността и резултатността на екологичната архитектура на политиката.
- Политически препоръки за дългосрочна екологична устойчивост- Дисертацията формулира интегриран набор от институционални и практически препоръки за реформиране на Общата селскостопанска политика и свързаните с нея екологични политики на Европейския съюз. Те включват въвеждане на плащания, основани на постигнати резултати при предоставянето на екосистемни услуги, укрепване на системите за наблюдение и контрол, хармонизиране на екологичните данни и подобряване на координацията между законодателството в областта на земеделието, водите и климата.

## **6. Критични бележки и въпроси.**

Към дисертационния труд може да бъде отправена следната препоръка с насочващ характер, която не намалява неговите научни достойнства: в бъдещи изследвания би било полезно да се разработят по-детайлни сравнителни и прогнозни анализи относно ефективността на екологичните мерки в отделните държави членки на ЕС и тяхното дългосрочно въздействие върху устойчивото развитие на селското стопанство.

## **7. Публикувани статии и цитирания.**

Докторантът е представил три публикации по темата на дисертационния труд, като всички са самостоятелни.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

## **ЗАКЛЮЧЕНИЕ:**

Въз основа на научените и приложените, от докторанта, различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на Йон Арифи образователната и научна степен **“доктор”** по научната специалност Икономика и управление (селско стопанство).

Дата: 12.05.2026  
гр. Пловдив

ИЗГЛ

Подписите в този документ са  
заличени  
във връзка с чл.4, т.1 от Регламент  
(ЕС) 2016/679  
(Общ Регламент относно защитата на  
данни).